ANTHROPOLOGIA INTEGRA
7/2016/2
ČASOPIS PRO OBECNOU ANTROPOLOGII A PŘÍBUZNÉ OBORY
JOURNAL FOR GENERAL ANTHROPOLOGY AND RELATED DISCIPLINES

Recenze / Reviews

Dolní Věstonice II. Chronostratigraphy, Paleoethnology, Paleoanthropology

ROBIN PĚNIČKA

Ústav antropologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity; Vinařská 5, 603 00 Brno

V letošním roce si připomínáme 30. výročí nálezu věhlasného věstonického hrobu tří mladých lovců z doby před 30-25 tis. lety. Při této příležitosti vychází monografie *Dolní Věstonice II. Chronostratigraphy, Paleoethnology, Paleoanthropology* sestávající z příspěvků předních světových odborníků na paleolitický výzkum života lovců a sběračů. Pod editorským vedením Jiřího Svobody vznikla ucelená publikace sestávající z mnoha poznatků z kvartérní geologie, zoologie, paleolitické archeologie a paleoantropologie. Interdisciplinárně pojaté dílo navazuje na nedávno vydaná díla z pera Jiřího Svobody, ve kterých se poutavým způsobem pokusil o rekonstrukci života našich předků pod Pavlovskými vrchy.

Předmětem zájmu se v tomto případě stala jedna z lokalit v areálu Dolní Věstonice – Pavlov – Milovice, a to konkrétně stanice Dolní Věstonice II a její nejbližší okolí. Význam této lokality podtrhují nejen archeologické a paleoantropologické nálezy, které se dočkaly publikace již dříve, ale především snaha rekonstruovat krajinu a život v ní. Díky interdisciplinárnímu přístupu a zapojení badatelů z mnoha odvětví, kteří se dlouhodobě zabývají výzkumem této lokality, získáváme komplexní obraz života našich předků z období gravettské kultury představující vrchol lovecko-sběračské kultury a společnosti na Moravě.

Výzkum lovecko-sběračské společnosti pod Pavlovskými vrchy probíhá bezmála sto let. Jména Karla Absolona, Assiena Bohmerse, Bohuslava Klímy a Jiřího Svobody dosáhly světového věhlasu a výsledky jejích práce se staly součásti komplexního výzkumu paleolitických lovců a sběračů. Snad největšího věhlasu v poslední době získal nález hrobů tří mladých lidí v roce 1986 a nález hrobu staršího muže v roce 1987, jejichž rituální uložení i přes propast věků vypráví příběh, na nějž doposud hledá odpověď mnoho profesionálních i amatérských badatelů. Synteticky pojaté dílo, které se nyní dostává ke čtenářům, se snaží tento příběh obohatit o nejnovější poznatky, které přinesly aktuální výzkumy mnoha odborníků. Na základě poznatků z paleobotaniky, archeologie, antropologie, kvartérní geologie a zoologie se čtenáři seznamují s lovecko-sběračskou společností v celé její rozmanitosti. Navíc jednotliví autoři nastolují nové otázky a směřování dalšího vědeckého zájmu. Zmínit lze například význam psovitých šelem a problematiku domestikace psa paleolitickým lovcem, či

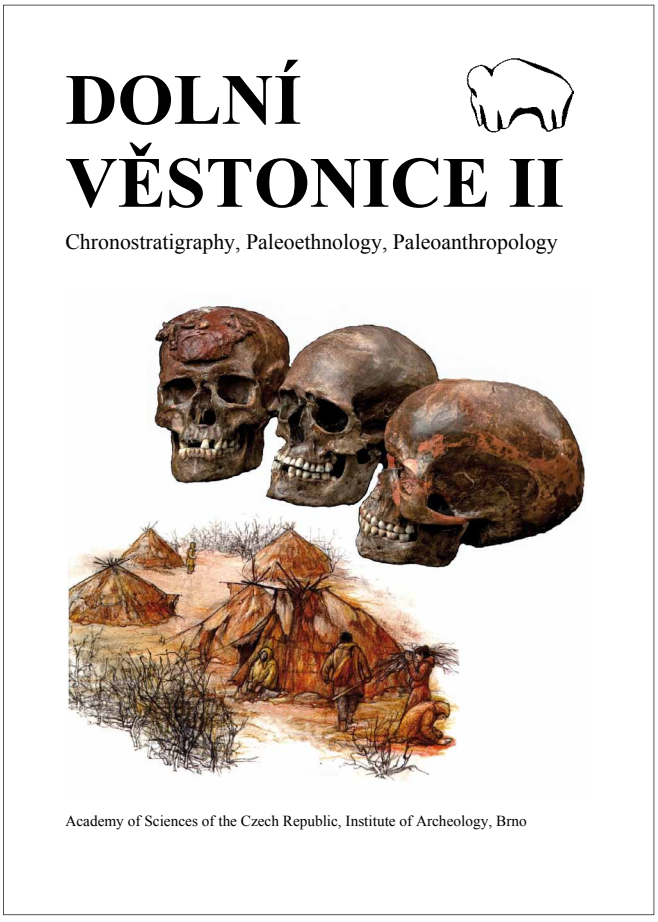

Svoboda, Jiří, Ed. (2016): *Dolní Věstonice II. Chronostratigraphy, Paleoethnology, Paleoanthropology*. Dolnověstonické studie, sv. 21. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 420 s., ISBN: 978-80-7524-004-0

problematiku migrací stádní zvěře a od ní se odvíjející subsistenční strategie zdejší společnosti. Předmětem zájmu se stali i samotní lovci, resp. jejich kosterní pozůstatky, jejichž antropologická a paleopatologická analýza přinesla mnoho nových poznatků nejen o jejich fyzickém vzhledu, ale celkově o jejich způsobu života. Jako součást výzkumu lidských kosterních pozůstatků z Dolních Věstonic byla provedena první paleogenetická studie gravettských lovců a sběračů z našeho území, která přinesla mnoho významných poznatků o šíření moderního člověka. Nejen, že se podařilo odhadnout genetické pohlaví morfologický neurčitelného jedince z trojhrobu (muž DV 15), ale navíc se prokazuje, že věstoničtí lovci a sběrači mají specifické vlastnosti a vytváří jeden z genetických clusterů paleolitických lovců v Evropě.

Výsledná odborná monografie představuje komplexní obraz o paleolitické společnosti a přináší nejaktuálnější poznatky nejen o samotné lokalitě Dolní Věstonice II, ale především o životě lovců a sběračů v širším evropském kontextu. Navíc má čtenář možnost seznámit se s badatelskou činností našich i zahraničních odborníků z rozličných vědních disciplín. Množství prezentovaných výsledků antropologického a archeologického materiálu umožňuje nahlédnout do mysli a způsobu života lovce a sběrače. Tomu napomáhá i obrazová příloha, která tvoří nedílnou součást jednotlivých kapitol monografie.

Jozef Ďuriš: Architektúra domu mladšej a neskorej doby kamennej na juhozápadnom Slovensku na základe analýzy mazanice, Nitra 2015

JOSEF UNGER

Ústav antropologie, Přírodovědecká fakulta Masarykovy univerzity; Vinařská 5, 603 00 Brno

Není pochyby o tom, že poznání příbytků lidí v minulosti je jedním z podstatných témat archeologie i antropologie. Vzhledem k dochování stop v terénu se zaniklé domy rekonstruují nejčastěji podle zahloubených prvků, ať se již jedná o sídlištní jámy, kůlové a sloupové jámy a rýhy, nebo též o stopy stavebního materiálu jako je zuhelnatělé dřevo, kámen a také mazanice, která po styku s žárem v sobě nese otisky zpravidla dřevěných konstrukcí. Na veliký informační potenciál mazanice upozornil již Slavomil Vencl, který poukazoval na nutnost sledovat vztah stavebních prvků k rozptylu mazanice (Vencl Slavomil: Fragments of clay daub as a source of information on prehistoric architecture. Památky archeologické 82/2, 1991, s. 406–411). Pavel Vařeka dále rozpracoval metodiku studia mazanice a vypracoval i deskriptivní systém propojený s databází (Vařeka Pavel: Nálezy mazanice v archeologických strukturách – deskriptivní systém a databáze Mazanice. Archeologické fórum 4, 1995, s. 59–64). Experimentálně byla mazanice použita při rekonstrukci pozdně středověkého domu v Archeologickém parku Praha–Liboc (Netolický Petr – Vařeka Pavel: Odraz roubené konstrukce v mazanicových otiscích. Živá archeologie – REA 17, 2015, s. 37–42). Praktické výsledky rozboru mazanice se ukázaly například při vyhodnocení archeologického výzkumu špitálu v Plzni, kde se prokázalo, že špitální budovy byly až do období husitských válek dřevěné (Dudková Veronika – Orna Jiří – Netolický Petr: Špitální areál sv. Maří Magdalény v Plzni. Archaeologia historica 39/1, 2014, s. 221–239).

Podrobnou analýzou mazanice, nalezené při archeologických výzkumech neolitických a eneolitických domů, se zabývá Jozef Ďuriš, který tento jev sleduje od roku 2008 (Ďuriš Jozef: Intenzita prepálenia mazanice na príklade deštrukcie domu lengyelskej kultury z Chynorian. In: Otázky neolitu a eneolitu našich krajín –2007, Nitra 2008, s. 49–64). Roku 2012 publikoval autor deskripční systém mazanice (Ďuriš Jozef: Deskriptívny systém a vypovedacia schopnost mazanice z mladšej a neskorej doby kamennej. Slovenská archeológia 60, 2012, s. 195–247) a z jeho dizertační práce, obhájené roku 2010, vychází i předložená monografie, jejíž podstatnou částí je databáze a vyhodnocení vybraných mazanicových vzorků.

Josef Ďuriš (2015): *Architektúra domu mladšej a neskorej doby kamennej na juhozápadnom Slovensku na základe analýzy mazanice.* Nitra: Archeologický ústav. ISBN: 978-80-89315-72-7.